

van de „aufgestopfte" Vögel, allemaal door Quix te zijnen huize bijeengebracht, in wier aanschouwing hij zich zoo menigmaal verheugde.

Hieromtrent uitsluitel te geven was ons doel.

Rest nog : een hartelijk dankwoord te brengen aan den Hoogerw. Heer Kanunnik Boes, directeur van 't Klein-Seminarie te St. Truiden en den Zeereerw. Pater P. Clerinx, Rector van 't Redemptoristenklooster aldaar, voor de ons zoo vriendelijk verschafte inlichtingen ; niet 't minst gaat die dank uit naar Mej. Dr. W. v. d. Geyn, wie geen moeite te veel was om ons, voor dit opstel, benooidigde bouwstoffen te bezorgen, welke anders, door de tijdsomstandigheden, maar moeilijk of heelemaal niet, verkrijgbaar waren geweest.

Rector JOS. CREMERS.

Kanne (B.), 1-2-'43.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR :

Egidius Slanghen : Het Markgraafschap Hoensbroek, 1859 ;

Haagen : Allgem. Deutsche Biographie, Bd. 27, 1888 ;

Dr. C. Wacker : Leben und Werke des Aachener Geschichtsschreibers Christian Quix, in „Mitteilungen des Vereins für Kunde der Aachener Vorzeit", IV Jrg. 1891.

DE KROEDTWÜSJ. (KRUIDENWISCH).

't Gebruik in Limburg en ook in vele andere Katholieke contreien, om op Onze-Lieve-Vrouwe-Hemelvaartsdag, 15 Augustus, zekere kruiden, in een bos saamgebonden, kerkelijk te laten zegenen, als voorbehoudmiddel tegen bliksem, dateert, zoo goed als zeker, uit de eerste tijden al, dat 't Christendom hier ingang vond.

Waarschijnlijk is 't de „kerstening" van een Oud Germaansch heidensch oogstgebruik of van een dito offerfeest.

Ge kunt hiervan een overzicht vinden o.a. in : „Verzamelde Opstellen", uitgegeven door den „Geschied- en Oudheidkundigen Studiekring te Hasselt", dl. V, p. 112—128, 1929, van de hand van A. H. van Dijk : „de Kruidwisch".

We gaan hier stilzwijgend voorbij, hoe, voor de samenstelling van 'n Kroedtwüsj, hoofdzakelijk bepaalde planten in aanmerking komen en hoe, in deze plantenkeuze, afwisseling bestaat voor de verschillende landstreken, waar 't gebruik nog in eere is.

Voor wat ons Limburg betreft, verwijzen we ook naar : „Botaniseeren in de Kerk" (door Dr. H. Uittien in Gedenkboek bij den 70sten verjaardag van dr. Jacq. P. Thijsse, 1935).

Als 't onweêrt werpt men een gedeelte van de Kroedtwüsj in 't vuur, meestal onder 't opzeggen van 't St. Jans evangelie : „In 't begin was 't woord..." of 't bidden van den Rozenkrans.

Daardoor wordt 't bliksemgevaar geweerd.

In sommige streken worden stervenden en doden ettelijke kruiden uit de wisch onder 't hoofd geschoven en worden die ook in zerk en graf gelegd.

Waar in de Kroedtwüsj graanhalmen, koren, tarwe, haver, gerst worden aangebracht, doet men deze, na de zegening, deels in 't veevoeder, deels in 't zaadgoed voor 't volgend jaar.

Als de oogst wordt binnengehaald is 't hier en daar, o.a. in de buurt van Trier, gebruikelijk, vooraf op den bodem der leege schuur wat van de Kroedtwüsj neer te leggen, liefst in den vorm van een kruis, waarop dan de eerste garven komen te rusten.

Door de arbeiders wordt later, bij 't dorschen dezer garven, zorgvuldig naar de Kroedtwüsjresten gezocht en hebben ze bij 't terugvinden recht op een daarvoor apart gebakken koek, „Striegelkuchen" geheeten.

Waar, zooals 't vaak in Limburg geschiedt, graanmijten in 't open veld worden gemaakt, vindt 't aanbrengen van iets uit de Kroedtwüsj onder de onderste schovenlaag, ook daarin plaats net als in de schuur.

De Trierer koeken echter zijn, voor zoover ik weet, bij ons niet bekend.

In Beieren en Tirol geeft men aan 't vee, alvorens dit naar de weideplaatsen te drijven, van de gewijde kruiden te eten ter bescherming tegen bliksem en heksen.

Nergens vond ik melding gemaakt van iets, wat, althans 40 à 50 jaren geleden, in zwang was, en misschien nu nog bestaat in de buurt van Sittard, o.a. te Broeksittard, Doenrade, Bingelrade, Jabeek.

De planten worden in de Kroedtwüsj saamgebonden door middel van een katoenen wit of blauw of zwart lint.

Dit lint moest altijd zeven ellen lang zijn. 't Heilig getal 7?...

In den laten herfst, als de koeien, gelijk 't geregeld gebeurde, naar de klavervelden werden gebracht, waarop ze, zooals 't heette, „gespannen" werden, d.i. aan een in den grond geslagen houten of ijzeren paal geketend door middel van een z.g. „spanhout", tot op een afstand van $\pm 1\frac{1}{2}$ meter, de rondom den paal staande klaver konden bereiken en afvreten, gebeurde 't niet zelden dat de klaver 's morgens vol bevroren dauw zat, berijpt was.

Voor vraatzuchtige gulzige koebeesten had zulks somwijlen droeve gevolgen.

't Natte, koude voedsel toch, 't welk zoo op eens, in groote hoeveelheid, belandde in de maag, ging daar aan 't gisten, er hoopten zich in de ingewanden gassen opeen, soms in die mate, dat zoo'n dier er doodziek van werd en niet zelden ook, na korten tijd, dood ging.

'n Zeker teken van dat ziek zijn was, dat 't lijf geweldig opzwol, en als 't ware, dreigde te barsten. De boeren noemden dit „oploopen", — „de koei is opgelopen".

Dan werd 't zeven ellen-lange lint van de Kroedtwüsj voor den dag gehaald en rondom 't kranke lijf gewikkeld.

Volgens 't volksgeloof was 't, en is 't misschien nog, een probaat geneesmiddel voor „opgelopen" runderen.

Rector JOS. CREMERS.